

HOZZASZÓLÁS

A statisztika és az operatív számvitel kapcsolata a gyakorlatban

Népgazdaságunk szocialista fejlődése megköveteli a vállalatok számvitelének szocialista fejlesztését. Ezt csak úgy tudjuk elérni, ha számviteli dolgozóink marxista-leninista tudását elmélyítjük, szívesen harcolunk a burzsoá módszertan maradványai ellen és mindent megteszünk a szocialista számvitel megvalósításának érdekében.

A számvitel jelentőségére Lenin elvtárs munkáiban többször felhívta a figyelmet. „Hogyan szervezzük meg a munkaversenyt” című munkájában Lenin elvtárs a következőket írja: „... a mindenre kiterjedő, általános, egyetemes számvitel és ellenőrzés, a munka mennyiségének és a termékek elosztásának számvitelezése és ellenőrzése, — ebben van a szocialista átalakulás lényege, ha egyszer a proletariátus politikai uralmát megteremtették és biztosítottuk.”¹ Operatív és statisztikai számvitelünk dolgozóinak különösen fontos, hogy elsajátítsák a szocialista számvitel módszereit, mivel az operatív és statisztikai számvitel a termelés operatív irányításának fő eszköze és a vállalat szocialista termelése legelőször az ő munkájukban tükröződik vissza.

A statisztika segítségével állapítjuk meg vállalatunk fejlődésének törvényszerűségeit, ezen keresztül elemezzük és ellenőrizzük tervünk teljesítését és üzemünk munkájának egyes részleteit. A statisztika nemcsak a saját kimutatásai alapján szolgáltatja az adatokat, hanem a könyvelés és az operatív számvitel adataira is támaszkodik. Ez gyakorlatban azt jelenti, hogy szorosan kiegészítik egymást. Az operatív számvitel és a statisztika közös munkájukkal elősegítik a vállalat operatív vezetését, észrevételeikkel, elemzésükkel a termelésre közvetlen kihatással vannak. Az alább kö-

zölt példák is bizonyítják, hogy a jó operatív és statisztikai számvitelen keresztül az önköltség terén is milyen eredményeket lehet elérni.

Vállalatunknál az operatív számvitel jó megszervezése lehetővé tette, hogy a termeléssel kapcsolatos tényezőket naponta figyelhetjük és a statisztika részére azonnali adatokat szolgáltatathatunk. Operatív számvitelen keresztül állandóan figyelemmel kísérjük üzemünk termelési menetét és eredményeit, megfigyeljük az önköltség tényezőinek alakulását, a napra kész gyártásjelentésekből leszűrjük az összes tényezőkre vonatkozólag is a tervhez viszonyított tényleges adatok alakulását. Az operatív számvitelben általában a mennyiségi mérési módot használjuk és csak a terv végrehajtásával kapcsolatos fontosabb jelenségek megfigyelését és ellenőrzését végezzük el. A vállalatunknál bevezetett operatív számvitel egyes nyilvántartási módszeréből példát közlünk le, egyben azt is közöljük, hogy milyen eredményeket értünk el ezen módszerek bevezetése óta.

A gyártásjelentés termelési anyagfelhasználási kartonja a következőképpen alakul (lásd a 259. oldalt).

A gyártásjelentési lapot naponta kell vezetni, az üzemektől naponta beérkező bizonylatok alapján. A gyártásjelentési lap tartalmazza gyártmányonként a napi tervelőirányzatot, valamint a teljesítést és mindkettőt a keletnek megfelelően összevonva. Tartalmazza továbbá a gyártáshoz szükséges technológiailag előírt anyagokat a ténylegesen felhasznált napi és összevont mennyiségben, valamint a naponta felhasznált és összevont kiértékelte fajlagos adatokat.

A gyártásjelentés helyes vezetésével több olyan hibára jöttünk rá, melynek kiküszöbölésekor komoly önköltségcsökkentést értünk el. Pl.: az egyik üzemünkben a naponta vezetett gyártásjelentés alapján észrevettük, hogy egy-

¹ Lenin: Válogatott művek, II. kötet, Szikra, Budapest, 1949, 297., old.

Gyártásjelentés

Gyártmány neve: A. B. gyártmány... Budapest, 1951. február.

Kelt	Gyártmány neve			Anyag neve				Anyag neve				Anyag neve			
	A., B. gyártmány			0,420 Kén		0,480 Benzol		0,100 Amm. szóda							
	termelés tonnában			anyagfelhasználás és fajlagos felhasználás				anyagfelhasználás és fajlagos felhasználás				anyagfelhasználás és fajlagos felhasználás			
	Terv	Napi	Össz.	Napi		Összes		Napi		Összes		Napi		Összes	
1	8	7	7	2,940	0,420	2,940	0,420	3,50	0,500	3,50	0,500	0,70	0,100	0,700	0,100
2	16	15	22	6,150	0,410	9,090	0,413	7,50	0,500	11,00	0,500	1,50	0,100	2,200	0,100
3	24	5	27	2,150	0,430	11,240	0,416	2,30	0,460	13,30	0,490	0,50	0,100	2,700	0,100
4	32	6	33	2,460	0,410	13,700	0,415	2,76	0,460	16,06	0,490	0,60	0,100	3,300	0,100

forma mennyiségű anyag beadagolása után a késztermék mindig más-más mennyiségben került ki a készülékből, egy-egy sarzsnál, melynek összmennyisége kb. 400 kg, az eltérés 5—10%-os volt, mely különösen azért jelentős, mert egy nagyon drága anyagról volt szó, melynek értéke q-ként a 10.000 Ft-ot meghaladta. E megfigyelések alapján a gyártás műszaki vezetősége és az üzemmérnök együtt kivizsgálták ezt a kérdést és megállapították, hogy az egyik alapanyagnál, melyet más gyár szállított vállalatunknak, eltérés volt, mégpedig olyan formán, hogy az alapanyagot szállító vállalat az üzemi szabályoknak megfelelő árut szállított nekünk, de a minőségi követelménybe előírt 1%-os tűrési differencia idezte elő nálunk ezt a nagy termelési differenciát. Ha az alapanyag-szállító vállalat a minőségi előírás felső határán szállítja részünkre az üzemi szabályoknak megfelelő árut, úgy nálunk 5—10%-os többletermelés mutatkozik. E vizsgálatok eredményei után vállalatunk érintkezésbe lépett az alapanyag-szállító vállalattal és megállapodtak a megfelelő minőségű alapanyag szállításában.

Az operatív és statisztikai számvitel mutatott rá a következő hibára: az egyik alapanyagok felhasználása egyik műszak alatt 30%-kal több volt, mint általában szokott lenni, a rákövetkező műszakon pedig az eddiginél 30%-kal kevesebb volt az anyagfelhasználás, ugyanakkor a termelés mennyiségénél is kiesés mutatkozott.

Az operatív számvitel felhívása alapján a műszaki vezetőség kivizsgálta az esetet és megállapította, hogy az egyik készüléket az ottani dolgozó felületesen

kezelte és a készülékből a befejezetlen termékből 30%-kal kevesebbet engedett át egy másik továbbfeldolgozó készülékbe. Ebből adódott természetesen az is, hogy másnapra az első készülék feltöltésénél a készülék térfogatának megfelelően 30%-kal kevesebbet tudott feltölteni ez természetesen azt jelenti, hogy a kapacitás helytelen kihasználása folytán a termelés csökkent, a 30%-nyl anyagra pedig a megmunkálást megegyezően feleslegesen el kellett végezni.

Az operatív számvitel adatszolgáltatások terén is elősegíti a gyors statisztikát. Eddig a statisztika csak havonta az üzemkönyvelés zárása után tudott anyagfelhasználási és más önköltségi tényezők adataihoz hozzájutni. Az operatív számvitel bevezetése lehetővé teszi azt, hogy minden tárgyhó után következő hónap 2-án kész adatok álljanak a statisztika rendelkezésére, mely adatok alapján a havi statisztika elkészítéséhez a statisztikai felelős azonnal hozzá tud fogni. Ez nagy időmegtakarítást jelent a vállalati statisztikusok számára. Egyben kiküszöböli a statisztikából a rohammunkát, mivel az eddig utolsó pillanatban megkapott adatok feldolgozására egész minimális idő állt a statisztikusok rendelkezésére.

Az operatív számvitel keretében történik a napi termelési adatok figyelése is, ebből szintén a statisztika már eljelenél tudja készíteni az előzetes termelési jelentést. Ezenkívül hónap közben a vállalatvezetőség állandóan figyelemmel tudja kísérni a termelés alakulását és ahol hibákat észlelnek, azonnal fel tudnak lépni a hibák kijavítása érdekében

és ezzel a tervezett mennyiségi termelésén kívül a tervszerűség betartását is biztosítani tudják.

Az összevont napi gyártási jelentés következőképpen alakul vállalatunknál:

Összevont napi gyártásjelentés

Sorszám: 10.

1951. febr. hó 1-től febr. hó 10-ig.

Sor- szám	Gyárt- mány neve	Tervszerint előirányzott termelés kg	Teljesített termelés kg	Különbözet		Telje- sítés %
				+ többlet kg	- lemara- dás kg	
1	A	12 903	13 300	397	—	103,1
2	B	9 678	10 130	452	—	104,7
3	C	9 678	9 060	—	618	93,6
4	D	800	836	36	—	104,5
5	E	1 613	1 590	—	23	98,5

Az összevont napi gyártási jelentés tartalmazza a vállalat által termelt gyártmányok napi termelési eredményeit mennyiségben naponként és megfelelően összesítve; tartalmazza a különbözetet, mely lehet plusz, vagy mínusz; és a teljesítés százalékát. Az összevont napi gyártásjelentés alapján csak egyszeri másolási munkát igényel a minisztérium részére megküldendő tíznapos jelentések elkészítése.

Fentiekből világosan látható, hogy az operatív számvitel és a statisztika kiegészítik egymást és előbbre viszik a

vállalat gyors kiértékelési és jelentési módszerét, jó megszervezéssel e két számvitel betölti azt a feladatot, hogy minőségi számok nemcsak mechanikusan kerülnek papírra, hanem azok minőségi vizsgálat alá is kerülnek. Az operatív számvitel bizonylatul szolgál a statisztikának. Az operatív számvitel és a statisztika jó együttműködése eredményezi a hibátlan és pontos időbeni adat-szolgáltatások megszervezését. Mindkettő alapja a helyes vállalatvezetésnek.

Bontó László
Hungária Vegyiművek